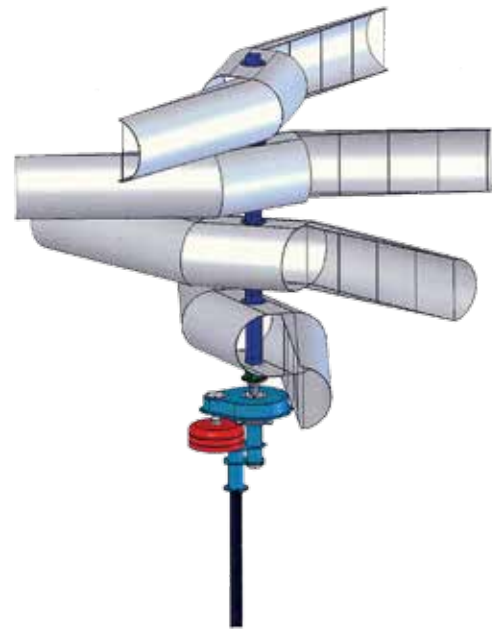

Komersants, kurš vēlas, lai viņa preces vai pakalpojumi gūst ievēribu, var izveidot jaunu un savdabīgu sava izstrādājuma ārējo izskatu, preces piegādāt īpatnējā iepakojumā vai savus pakalpojumus sniegt tā, lai to piedāvājums atšķirtos. Jauns izstrādājuma veidols nereti rodas arī kā dizainera jaunrade: citādi, oriģināli izveidota forma jau zināmam priekšmetam.

Tas ir īstais brīdis, kad jāatceras par intelektuālā īpašuma tiesībām. Ja jaunradei var būt ekonomiska nozīme, laikus jāveic pasākumi, lai tiesības uz to fiksētu konkrētā formā un iekļautu oficiālā reģistrā. Tādējādi tiek radīts pamats, lai izslēgtu citu personu patvaļīgu rīcību ar šo objektu. Jauna dizaina risinājuma aizsardzībai vispiemērotāk ir – reģistrēt dizainparaugu.

Ja orientējas vienīgi uz vietējo tirgu, var pietikt, ka dizainparaugu aizsargā tikai nacionālā mērogā, – reģistrējot to Latvijas Republikas Patentu valdē. Tomēr, ja ir paredzams preču vai pakalpojumu eksports vai ir doma savu lolojumu parādīt starptautiski, ir jādomā par aizsardzību ārvalstīs. Šis buklets paskaidro, kā samērā vienkārši, ātri un bez lielām izmaksām var iegūt dizainparauga aizsardzību visā Eiropas Savienībā.

001269179-0001; vēja ģenerators; Nikolajs KUĻEŠOVS

DIZAINPARAUGS – kas tas ir?

Tas ir tiesiski aizsargāts izstrādājuma vai tā daļas ārējais veidols. Dizainparaugi var būt plakani (zīmējums, ornamenti, grafisks simbols), telpiski (priekšmeta forma) vai kombinēti (priekšmets ar rotājumu). Dizainparaugu veido līniju, apveida, krāsu, formas, virsmas struktūras vai materiālu īpatnības. Kā dizainparaugus galvenokārt aizsargā rūpniecības un amatniecības izstrādājumus, tomēr praktiski jebkurā jomā var rasties aizsargājami objekti.

Lai sekmīgi aizsargātu dizainparaugu, tam jābūt jaunam un ar individuālu raksturu. Dizainparaugs ir jauns, ja agrāk nav bijis zināms identisks risinājums. Dizainparaugam ir individuāls raksturs, ja informēta lietotāja vērtējumā tā kopiespāids atšķiras no jau zināmiem risinājumiem. Tātad – dizainparaugs nav aizsargājams, ja tas tieši atkārto jau esošu formu, un arī tad, ja tas maz atšķiras no esošās. Taču iestāde, kas reģistrē dizainparaugus, šos aspektus nepārbauda. Ja reģistrētais dizainparaugs neatbilst minētajiem kritērijiem, jebkura ieinteresēta persona var panākt reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu. Šāda sistēma, kad dizainparauga reģistrāciju veic, palaujoties uz pieteicēja godprātību, un aizsardzības kritēriju izvērtēšana paliek tirgus (konkurentu) kompetencē, mūsdienās ir plaši atzīta, jo reģistrācijas izmaksas tad ir zemākas.

Reģistrējot dizainparaugu, tiek iegūtas izņēmuma tiesības. Galvenais šo tiesību saturs ir tiesības aizliegt citām personām izgatavot (ražot), piedāvāt tirdzniecībai, importēt, eksportēt, lietot vai uzglabāt šiem nolūkiem jebkuru tādu izstrādājumu, kurš uz informētu lietotāju neatstāj no reģistrētā dizainparauga atšķirīgu kopiespaidu.

001935537-0004; spilveni sēdēšanai; MY PLACE, SIA

Kur ir spēkā dizainparauga aizsardzība?

Iznēmuma tiesības uz dizainparaugu var iegūt atsevišķā valstī vai valstīs, vai arī, izmantojot starptautisko līgumu piedāvātās iespējas – plašākā teritorijā. Šim tiesībām ir teritoriāls raksturs – tās ir spēkā tikai teritorijā, kurā dizainparaugs reģistrēts, un ārpus tās pārkāpumus apstrīdēt ir grūti. Lai varētu iegūt aizsardzību ārvalstīs, liela nozīme ir prioritātes tiesībām: sešu mēnešu laikā no pirmā reģistrācijas pieteikuma datuma vienā valstī var iesniegt šā paša dizainparauga reģistrācijas pieteikumu citās valstīs. Tādā gadījumā, nosakot, kuras personas tiesības ir agrākas, un vērtējot, vai dizainparaugs ir jauns, reģistrācijas pieteikuma datuma vietā ņems vērā prioritātes datumu – datumu, kad analogs pieteikums iesniegts reģistrācijai pirmoreiz. Ja šie seši mēneši ir nokavēti, dizainparaugs zaudē novitāti un vēlāko reģistrāciju var apstrīdēt.

Dizainparauga aizsardzība plašā teritorijā nav viegls uzdevums, jo dažādās valstīs spēkā esošie noteikumi atšķiras. Valstīs, kurās jāiegūst aizsardzība, jāapzina ātri, jo sešos mēnešos tajās visās jāiesniedz reģistrācijas pieteikumi. Jāiegulda liels darbs, ko nevar paveikt bez rūpnieciskā īpašuma speciālistu (patentpilnvarnieku) iesaistīšanas, un arī izmaksas ir lielas.

000712997-0001; pods; LATVIJAS KERAMIKA A, SIA

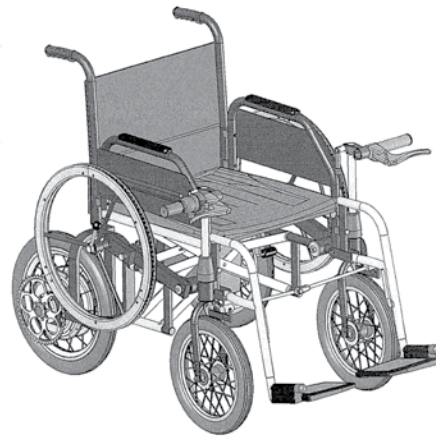
Dizainparaugu aizsardzība Eiropas Savienībā – KOPIENAS DIZAINPARAUGS

Dizainparaugu aizsardzību ārvalstīs būtiski atviegļina tas, ka Eiropas Savienībā (ES) ir ieviests vienots tiesību objekts – Kopienas dizainparaugs.

Dizainparaugu aizsardzība ar tiesisku spēku visā ES teritorijā iegūstama divējādi:

- piesakot dizainparaugu reģistrācijai Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojā jeb EUIPO (agrāk – leksējā tirgus saskaņošanas birojs jeb ITSB) Alikantē (Spānijā);
- līdz ar dizainparauga izpaušanu sabiedrībai automātiski stājas spēkā neregistrēta Kopienas dizainparauga aizsardzība uz trim gadiem.

Kopienas dizainparaugam ir unitārs (vienots) raksturs – tas ir tieši piemērojams, stājas spēkā un darbojas visās ES dalībvalstīs vienlaicīgi un pēc vienādiem noteikumiem. Kopienas dizainparaugu reģistrē, nodod citam īpašniekam, atsauc, pieņem lēmumu par tā spēkā neesamību vai aizliedz tā izmantošanu tikai attiecībā uz visu ES. Dizainparaugu nav nepieciešams vispirms reģistrēt Latvijā – Kopienas dizainparaugs būs spēkā arī šeit.

000762778-0001; braucamkrēsls; Nikolajs KUĻEŠOVS

Kā pieteikt reģistrācijai Kopienas dizainparaugu?

Persona, kas vēlas reģistrēt Kopienas dizainparaugu, sagatavo reģistrācijas pieteikumu, aizpildot noteikta parauga veidlapu un pievienojot dizainparauga attēlus. Vienā pieteikumā var lūgt reģistrēt vairākus dizainparaugus, ja izstrādājumus, kuros paredzēts izmantot pieteikumā ietvertos dizainparaugus, var klasificēt vienā Dizainparaugu starptautiskās klasifikācijas (Lokarno klasifikācijas) klasē (komplekss jeb kombinēts pieteikums).

Attēli iesniedzami zīmējumu, fotogrāfiju vai datorgrafikas formā. Tiem jābūt tik skaidriem un pilnīgiem, lai varētu identificēt visas dizainparauga īpatnības, jo aizsardzības apjomu vērtē pēc informācijas, kura nolasāma oficiālajā publikācijā ietvertajos attēlos. Dizainparauga apraksts (ne vairāk kā 100 vārdus), ja tādu iesniedz kopā ar pieteikumu, paskaidro attēlus, bet publicēts netiek, un tam nav nozīmes, nosakot aizsardzības apjomu. Pieteikumā skaidri jānosauc izstrādājumi (ražojumi), kuros attiecīgo dizainparaugu paredzēts īstenot, un šim nolūkam ieteicams izmantot Lokarno klasifikācijas terminus.

Veidlapu var aizpildīt jebkurā no ES dalībvalstu oficiālajām valodām, arī latviski. Obligāti jānorāda arī otra – kāda no EUIPO darba valodām – spāņu, vācu, angļu, franču vai itāļu. Otro valodu izmanto EUIPO sarakstē ar pieteicēju, kā arī, izskatot strīdus. **Pieteikumu Kopienas dizainparauga reģistrācijai var iesniegt:**

- tieši EUIPO** – papīra formā (nosūtot pa pastu), elektroniski vai pa faksu;
- ES dalībvalsts rūpnieciskā īpašuma iestādē (Latvijā – Patentu valdē)**, kura pieteikumu pārsūta EUIPO (pārsūtīšana ir maksas pakalpojums).

Izmantot faksu nav ieteicams, jo tad attēli parasti nav derīgi reproducēšanai. Ja pieteikumu tomēr iesniedz pa faksu, tas jānosūta arī pa pastu, un tam jānonāk EUIPO ne vēlāk kā mēnesi pēc faksa sūtījuma. Dizainparaugu neregistrē, ja nav veikti paredzētie maksājumi – reģistrācijas un publikācijas maksas. Pieteikuma noformēšanai un nosūtīšanai pieteicējs var izmantot Patentu valdes vai profesionālo patentpilnvarnieku palīdzību.

000801311-0002; lelle; Sandra RONE

Daži dizainparauga publiskošanas jautājumi

Dizainparauga novitātei nekaitē dizainparauga izpaušana sabiedrībai, ja tā notikusi 12 mēnešu laikposmā pirms reģistrācijas pieteikuma datuma vai prioritātes datuma („labvēlības periods”). Tātad, pirms pieteikt dizainparaugu reģistrācijai, pieteicējs var pārbaudīt komerciālo interesi par jauno izstrādājumu (laist tirgū, parādīt izstādē, publicēt), tomēr nedrīkst pārsniegt minēto termiņu.

Ja pieteikums atbilst prasībām, dizainparaugu reģistrē, elektroniski publicē „Kopienas Dizainparaugu Biļetenā” un ievieto EUIPO datubāzē, kas ir vispārpieejama. Līdz reģistrācijas brīdim dizainparauga attēli ir konfidenciali.

Dažos gadījumos pieteicējam ir svarīgi, lai reģistrētais dizainparaugs tiktu publicēts vēlāk, piemēram, modes precēm – noteiktā sezonā. Pieteikuma iesniegšanas brīdī iespējams lūgt publikācijas atlikšanu uz 30 mēnešiem no pieteikuma datuma (vai prioritātes datuma, ja izmantota prioritāte). Par publikācijas atlikšanu paredzēta īpaša maksa. Šajā gadījumā dizainparaugs tiek reģistrēts, bet attēlus publicē un datubāzē ievieto tikai datumā, kad ir beidzies minētais 30 mēnešu termiņš, vai agrāk – kad to lūdz pieteicējs.

000335831-0002; galds; VĒJIEM LĪDZI, SIA

DM/079054; ragavīpas; BRAMBLING, SIA

Dizainparauga reģistrācija ir spēkā 5 gadus no pieteikuma datuma. Reģistrāciju var atjaunot ik piecus gadus, pavisam līdz 25 gadiem. Par reģistrācijas atjaunošanu ir jāmaksā, turklāt maksa ar katru nākamo termiņu pieaug.

Reģistrētu dizainparaugu var pārdot, dāvināt, novēlēt mantojumā (īpašumtiesību maiņa), iekļāt, uz licences līguma pamata pilnā apjomā vai daļēji nodot lietošanā citai personai. Ja kāda persona bez īpašnieka atļaujas izmanto dizainparaugu vai pārkāpj licences līguma noteikumus (dizainparauga nelikumīga izmantošana, dizainparauga tiesību pārkāpums), īpašnieks var iesniegt prasību tiesā, lai novērstu pārkāpumu un iegūtu atbildību par nodarīto kaitējumu.

Ja interese par dizainparaugu zūd, reģistrāciju var atsaukt. Dizainparaugs tiek izslēgts no reģistra, arī ja netiek samaksāta maksa par reģistrācijas atjaunošanu uz nākamo 5 gadu periodu.

Ja kāda trešā persona uzskata, ka dizainparauga reģistrācija veikta pretlikumīgi (tas nav jauns, tam nav individuāla rakstura vai tml.), tā var lūgt EUIPO, lai reģistrāciju atzīst par spēkā neesošu (ieteikums spēkā neesamības pasludināšanai, anulēšanas procedūra). Tiesa prasību par reģistrētu Kopienas dizainparauga atzīšanu par spēkā neesošu izskata, ja tā iesniegta kā pretpasība dizainparauga pārkāpuma tiesvedībā. Ja šāds ieteikums vai prasība ir pamatota, reģistrētais dizainparaugs var tikt atzīts par spēkā neesošu. Latvijā strīdus par Kopienas dizainparaugu tiesību pārkāpumiem un spēkā esamību izskata Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (pirmā instance) un Rīgas apgabaltiesa (otrā instance).

Dizainparauga starptautiskā reģistrācija

Dizainparaugu starptautisko reģistrāciju regulē Hāgas vienošanās par dizainparaugu starptautisko reģistrāciju Ženēvas akts. Akta nosacījumi attiecas uz valstīm, kuras ir tam pievienojušās.

Tā kā Latvija kopš 2005. gada 26. jūlija ir Ženēvas akta dalībvalsts, Latvijas dizainparaugu pieteicēji var izmantot šā līguma garantētās priekšrocības un ar vienu reģistrācijas pieteikumu nodrošināt dizainparaugam aizsardzību visās pieteicēja izvēlētajās Ženēvas akta dalībvalstīs. Hāgas nolīguma dalībvalstu saraksts ir atrodams: <http://www.wipo.int/hague/en/members/>

Reģistrācijas izmaksas ir atkarīgas ne tikai no izvēlēto valstu, bet arī no pieteikumā ietvertu dizainparaugu skaita (ieteikumā var iekļaut vairākus vienai klasifikācijas klasei atbilstošus dizainparaugus).

Maksu kalkulators pieejams:
<http://www.wipo.int/about-wipo/en/finance/hague.html>

Piedāvātajā sarakstā atzīmējot visas valstis, uz kurām pieteicējs vēlas attiecināt reģistrāciju, precīzi tiek aprēķināta par tiesību iegūšanu Šveices frankos maksājamā summa (pēc dizainparauga reģistrācijas jaunas valstis, uz kurām īpašnieks vēlētos paplašināt iegūtās tiesības, pievienot vairs nav iespējams).

Informāciju par starptautiski reģistrētajiem dizainparaugiem var iegūt, apmeklējot Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācijas (WIPO) datubāzi:
<http://www.wipo.int/designdb/hague/en/>

Lai atrastu uz Latviju attiecinātās reģistrācijas, ailē *Designated Contracting Parties* jāieraksta Latvijas divburtu kods (LV).

Pieteikums jāiesniedz WIPO Starptautiskajā birojā Ženēvā (Šveicē) un tas jāizdara pieteicējam personīgi vai arī ar profesionāla patentpilnvarnieka starpniecību. Starptautiskās reģistrācijas pieteikuma veidlapa ir atrodama Patentu valdes mājaslapā:
<http://www.lrpv.gov.lv/lv/dizainparaugi/veidlapas>

ES normatīvie akti dizainparaugu jomā

Reģistrācijas procedūras veidlapas

Pieteikuma veidlapas Kopienas dizainparauga reģistrācijai (arī elektroniskam pieteikumam) pieejamas:
<https://euipo.europa.eu/ohimportal/lv/rcd-route-to-registration>

Pieteikums papīra formātā jāsūta EUIPO:
European Union Intellectual Property Office
Receiving Unit
Avenida de Europa, 4
E-03008 Alicante, SPAIN

Pieteikuma veidlapas starptautiskajai reģistrācijai (ar iespēju attiecināt dizainparauga aizsardzību arī uz ES) pieejamas:
<http://www.wipo.int/hague/en/forms/>

Padomes Regula (EK) Nr. 6/2002 (2001. gada 12. decembris) par Kopienas dizainparaugiem (ar grozījumiem)

Komisijas Regula (EK) Nr. 2245/2002 (2002. gada 21. oktobris), ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) 6/2002 par Kopienas dizainparaugiem (ar grozījumiem)

Komisijas Regula (EK) Nr. 2246/2002 (2002. gada 16. decembris) par maksām, kas maksājamas lekšējā tirgus saskaņošanas birojam (preču zīmes, paraugi un modeļi) par Kopienas dizainparaugu reģistrēšanu (ar grozījumiem)

Neregistrētu tiesību piemērošana dizainparaugiem

Brīdī, kad dizainparaugs tiek izpausts sabiedrībai (publicēts, demonstrēts izstādē, lietots komercdarbībā) ES teritorijā, automātiski spēkā stājas neregistrēta Kopienas dizainparauga tiesības. Neregistrēta Kopienas dizainparauga aizsardzība tomēr ir visai ierobežota, – tā ilgst tikai trīs gadus un aizsargā vienīgi pret tiešu kopēšanu. Gadījumā, ja īpašnieks tomēr izvēlas dizainparaugu reģistrēt, tas ir jāpagūst izdarīt 12 mēnešu laikā, skaitot no brīža, kad dizainparaugs pirmoreiz izpausts sabiedrībai. Beidzoties šim periodam, dizainparaugs vairs nebūs reģistrējams, jo neatbilstīs novitātes kritērijiem.

Dizaina aizsardzībai var piemērot arī autortiesības. Tām nav nepieciešama reģistrācija, un to aizsardzības termiņš ir daudz ilgāks. Tomēr autortiesību piemērošanu noteiktiem objektiem nosaka katras konkrētās valsts likums. Tas nozīmē, ka vienā valstī ar autortiesībām aizsargātam dizaina darbam ne vienmēr izdosies piemērot autortiesību noteikumus citā valstī.

Ja pieteicējs vēlas izmantot neregistrēta Kopienas dizainparauga tiesības vai arī autortiesību noteikumus, ir jāsaglabā dokumenti (skices, pieraksti, līgumi, fotoattēli), kuros redzamas visas dizainparauga īpatnības un kuri pierāda dizainparauga rašanās laiku un publicēšanas brīdi. Dokumenti būs nepieciešami, lai pierādītu autorību vai tiesību iegūšanu uz neregistrētu Kopienas dizainparaugu. Tiesības uz dizainparaugu tomēr vienkāršāk pierādīt, ja tas ir reģistrēts.

000614359-0001; iepakojums; STABURADZE, A/S

Informācija pieteicējiem, datubāzes un statistika

Informācija pieteicējiem, datubāzes un statistika:

- EUIPO mājaslapā: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/lv/>
- WIPO mājaslapā: <http://www.wipo.int/hague/en/>
- Patentu valdes mājaslapā: <http://www.lrpv.gov.lv>

Informāciju var saņemt arī, zvanot uz tālruni **67099600** vai **67226628** un rakstot uz epastu valde@lrpv.gov.lv vai patbib@lrpv.gov.lv

No Patentu valdes mājaslapas sadaļas „Dizainparaugi” – „Datubāzes” ir pieejamas šādas datubāzes:

- „eSearch plus” ir EUIPO datubāze, kas satur datus par reģistrētiem Kopienas dizainparaugiem;
- „Hague Express” ir WIPO datubāze, kurā var atrast ziņas par starptautiski reģistrētiem dizainparaugiem, ieskaitot tos, kas attiecināti uz ES;
- „DesignView” ir meklēšanas rīks pilnveidošanas stadijā. Tas nodrošinās brīvu piekļuvi visu Eiropas Savienības rūpnieciskā īpašuma iestāžu reģistrētajiem, Pasaules Intelektuālā īpašuma iestādes, kā arī citu ieinteresēto valstu reģistrētajiem dizainparaugiem.

Saņemt konsultācijas par dizainparaugu pieteikumu iesniegšanu, kā arī iesniegt dizainparaugu pieteikumus:

Patentu valde
Citadeles iela 7/70
Rīga, LV-1010
Klientu apkalpošanas laiks:
Darba dienās 9:00 – 16:00

Piekļūt informācijas resursiem par dizainparaugiem, saņemt konsultācijas par to izmantošanu, kā arī pasūtīt dizainparaugu meklējumus:

Patentu valdes departaments “Patentu tehniskā bibliotēka”
K. Valdemāra iela 33, 4. stāvs
Rīga, LV-1010
Klientu apkalpošanas laiks:
P, O, C, P 9:00 – 17:00
T 10:00 – 18:00

Buklets sagatavots pēc Latvijas Republikas Patentu valdes iniciatīvas ar Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja finansiālu atbalstu.

Latvijas Republikas
Patentu valde

KOPIENAS
DIZAINPARAUGS